

Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2021

Johdanto

Kertomusvuonna yhdistyksen toimintaan on ratkaisevasti vaikuttanut COVID-19 pandemiasta aiheutunut matkustusrajoitus Venäjälle. Omia etsintöjä ei ole tehty, mutta venäläisetsijöiden löydöt saatiin erityisluvalla kotiutettua. Sotavainajatyötä on kuitenkin jatkettu kotimaassa tehdyillä etsintämatkoilla sekä tunnistettujen sankarivainajien kotiseurakuntiin saattamisella. Myös neuvostosotilaiden Suomessa oleviin hautapaikkoihin liittyvien asioiden hoitaminen on jatkunut.

Toiminnan perusteet

Yhdistyksen toiminta perustuu 2014 puolustusministeriön kanssa solmittuun toistaiseksi voimassa olevaan sopimukseen sotavainajien muiston vaalimisesta sekä Suomen ja Venäjän välillä 1992 tehdyn valtiosopimuksen täytäntöönpanosta. Vuoden 2009 alusta alkaen yhdistys on saanut toiminnan ylläpitämiseen tarvittavan valtionavustuksen puolustusministeriön pääluokasta.

VARSINAINEN TOIMINTA

Kentälle jääneiden etsintä

Vuosina 1992–2021 suoritetuissa etsinnöissä on Venäjän alueelta löydetty ja toimitettu kotimaahan kaikkiaan noin 1500 sotilaan jäänteet. Löydetyistä on vuoden 2021 loppuun mennessä kyetty 413 tunnistamaan henkilöllisyydeltään.

Kertomusvuoden aikana tehtiin kaksi etsintämatkaa Suomussalmella kentälle jääneiden suomaisten sotilaiden ja neuvostosotilaiden etsimiseksi. Lisäksi yhdistyksen etsijöitä osallistui neuvostosotilaiden hautapaikkojen paikantamiseen Hangon saaristossa ja Parikkalassa. Tehdyille etsintämatkoille Suomessa osallistui yhteensä viisi yhdistyksen vapaaehtoisetsijää.

Jäänteiden siirto Suomeen

Venäläisetsijöiden 2020 ja 2021 löytämien suomalaissotilaiden jäänteet koottiin Venäjän federaation hallinnon erityisluvalla tehdyillä matkoilla 5.-9.11.2021 Laatokan Karjalasta ja 6.-7.11.2021 Karjalan Kannakselta Viipuriin.

Löydetyt 94 sotilaan jäänteet (60 arkkua) noudettiin samalla erityisluvalla Viipurista Suomeen 22.-23.11.2021. Noutomatkalle osallistuivat puheenjohtaja ja neuvottelukunnan puheenjohtaja sekä yksi hallituksen jäsen ja viisi vapaaehtoisetsijää.

Poikkeuksellisista olosuhteista huolimatta kotiuttaminen toteutettiin aiempaan tapaan juhlavasti. Pietari Paavalin kirkossa pidetyssä muistotilaisuudessa avaussanat esitti yhdistyksen puheenjohtaja Pertti Suominen. Kenttäpiispa (emer.) Hannu Niskanen ja kirkkoherra Vladimir Dorotnij siunasivat

vainajat matkaan. Tilaisuudessa esiintyi Viipurin ensimmäisen musiikkiopiston kaksihenkinen yhtye.

Kentältä löydettyjen DNA-tunnistus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen oikeusgenetiikkatiimin vuonna 2021 tekemissä tutkimuksissa kyettiin varmistamaan 18 kaatuneen henkilöllisyys.

Sankarihautajaiset

DNA-tutkimuksissa henkilöllisyydeltään tunnistetut sankarivainajat kuljetettiin Kaartin Jääkärirykmentin avustamana 13 eri paikkakunnalle sankarihautoihin haudattaviksi.

Yhdistyksen puheenjohtaja osallistui kolmen sankarivainajan hautajaisiin 29.8. Itissä ja samoin kolmen sankarivainajan hautajaisiin 3.10. Lappeenrannassa.

Kenttähautausmaat

Kenttähautausmaiden hoitotöitä ei vuoden 2021 aikana tehty. Kannaksen noutomatkalla marraskuussa todettiin Viipurin ja Äyräpään muistomerkkialueiden olevan asianmukaisessa kunnossa. Summassa sen sijaan todettiin, että kenttähautausmaata ympäröineet rautakettingit olivat kadonneet. Tapauksesta pyydettyä selvitystä ei vuoden loppuun mennessä ollut Venäjän viranomaisilta saatu.

Luovutetun alueen sankarihautausmaat

Yhteistyössä Karjalan Liiton kanssa toteutetun ja pitäjäjyhteisöille suunnatun luovutetun alueen sankarihautausmaita koskeneen kyselyn perusteella koottu sankarihautausmaasivusto www.karjalansankarihautausmaat.fi avattiin 30.11.2021. Sivusto sisältää tietoja 44 pitäjän alueella olleista 53 talvi- ja jatkosodan sankarihautausmaasta.

Pitäjäyhteisöjä varten laadittiin luovutetun alueen sankarihautausmaiden hoitoa ja paikallisia sopimuksia koskeva toimintaohje, joka käsiteltiin myös Karjalan Liiton hallinnossa.

Sotavanki- ja muut muistomerkit

Kotimaassa kunnioitettiin etsinnöissä löydettyjen sankarivainajien muistoa Kaatuneitten muistopäivänä 16.5.2021 yhdistyksen edustajien Helsingin Hietaniemessä, Joensuussa ja Kajaanissa sijaitseville muistomerkeille laskemin kukkalaittein.

Kansallinen sotavankiprojekti

Reijo Nikkilä on jatkanut vapaaehtoistyönä sotavankiprojektin tuloksena 2018 kootun tietokannan tietojen tarkistamista ja täydentämistä.

Neuvostosotilaiden etsinnät ja muistomerkit Suomen alueella

Arkeologi Jan Fastin ryhmä, jossa oli mukana myös yhdistyksen etsijöitä, teki 11.–12.5. 2021 etsintämatkan Hangon saaristossa Ekholmenissa ja Horsössä mahdollisesti olevien hautapaikkojen paikantamiseksi.

Kotkan Juurikorven maastohaudasta 2020 nostetut neljän neuvostolentäjän ja 2021 lisäetsinnöissä löytyneiden kolmen lentäjän jäänteet haudattiin Kouvolan Hirvelän hautausmaalla 8.10.2021. Yhdistys avusti Venäjän suurlähetystä järjestelyissä.

Yhdistyksen etsijät tekivät kaksi etsintämatkaa Suomussalmen Raatteentien maastossa.

Aiempien ja kuluneen vuoden aikana tehtyjen etsintöjen tuloksena hautaamista odottavat Ilomantsissa 33:n, Kuhmossa kuuden ja Suomussalmella 29:n neuvostosotilaan jäänteet.

Yhdistyksen puheenjohtaja kävi heinäkuussa Suomussalmella tutustumassa maastosta löytyneiden neuvostosotilaiden jäänteiden uudelleenhautaukselle sopiviin paikkoihin. Mahdollisista toimenpiteistä sovitaan myöhemmin Venäjän suurlähetystön kanssa.

Syyskuussa Inariin haudattaviksi palautettiin sieltä 2020 löytyneet ja Helsingissä tutkittavana olleet neljän neuvostosotilaan jäänteet.

Karjalan tasavallan etsintäorganisaatiolle lähetettiin sopimusluonnos Ilomantsin Polvikosken hautapaikan käyttöön ottamisesta. Vastausta ei saatu vuoden loppuun mennessä.

Yhteistoimintamatka

Yhdistyksen vuosittaista yhteistoimintamatkaa ei matkustusrajoitusten vuoksi toteutettu.

Kansainvälinen yhteistoiminta

Yhdistyksen yhteistyösapuolena Venäjällä olevaan Kansainvälisen sotilasmuistomerkkiyhdistyksen liittoon ”Vojennyje Memorialyyn” oltiin yhteydessä luovutetun alueen sankarihautausmaita koskevista sopimusasioista sekä kentältä löytyneiden noutamiseksi tehtyjen matkojen lupa-asioissa. Lokakuussa saatiin ilmoitus liiton pääjohtajan vaihtumisesta. Uutena tehtävään tuli Ivan Leonidovitsh Miroshnitshenko.

Venäjän Helsingin suurlähetystön kanssa käytiin keskusteluja neuvostosotilaiden hautapaikoista ja niiden kohentamiseen liittyvistä hankkeista.

Lausunnot ja selvitykset

Venäläisten hautapaikka- ja muistomerkkiasioissa tehtiin Hangon saariston ja Suomussalmen hautapaikkoja koskevia selvityksiä.

Tiedusteluihin vastaaminen

Yhdistyksen toimistoon on toimintavuoden aikana tullut useita kentälle jääneitä ja kadonneita suomalaissotilaita koskevia etsintä- ja selvityspyyntöjä. Ne pyritään etsintöjen jatkuessa ja etsintäsuunnitelmia laadittaessa ottamaan huomioon.

MUU TOIMINTA

Yhdistyksen kokoukset

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin veteraanijärjestöjen kokoustoiloissa 31.3.2021. Kokoukseen osallistuivat kahden varsinaisen jäsenen edustajat paikalla ja viiden edustajan etänä. Paikalla olivat lisäksi hallituksen puheenjohtaja ja asiamies. Kolme hallituksen jäsentä osallistui kokoukseen etänä. Kokouksen puheenjohtajana toimi Sotainvalidien Veljesliiton kokousedustaja Seppo Savolainen ja sihteerinä yhdistyksen asiamies Markku Kiikka.

Kokouksessa esitettiin hallituksen toimintakertomus vuodelta 2020, vahvistettiin tilinpäätös tilikaudelta 1.1 - 31.12.2020 sekä myönnettiin vastuuvapaus hallitukselle ja muille tilivelvollisille mainitulta tilikaudelta.

Kokouksessa vahvistettiin toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 2021. Yhdistyksen talousarvion loppusumma oli 170 000 euroa, josta varsinaisen toiminnan osuus oli 150 000 euroa ja DNA-tutkimusten osuus 20 000 euroa.

Varsinaisten jäsenten vuotuiseksi jäsenmaksuksi vahvistettiin 300,00 euroa. Kannattajajäsenten vastaavaksi maksuksi vahvistettiin henkilöjäsenten osalta 20,00 ja yhteisöjäsenten osalta 500,00 euroa.

Jäsenet

Yhdistyksen varsinaisia jäseniä ovat olleet Kaatuneiden Muistosäätiö, Kaatuneitten Omaisten Liitto, Karjalan Liitto, Rintamaveteraaniliitto, Sotainvalidien Veljesliitto, Suomen Sotahistoriallinen Seura ja Suomen Sotaveteraaniliitto.

Varsinaisten jäsenten lisäksi yhdistyksellä oli kertomusvuonna kannattajajäseninä 13 jäsenmaksunsa maksanutta henkilöä ja kolme yhteisöä, Aliupseeriliitto, Päälystöliitto ja Upseeriliitto.

Yhdistyksen vuosikokous kutsui 31.3.2021 yhdistyksen kunniajäseneksi hallituksen jäsenenä vuodesta 1998 vuoteen 2021 toimineen kenraaliluutnantti (evp) Pentti Lehtimäen.

Hallitus

Hallituksen jäsenten määräksi vuosikokouksessa päätettiin puheenjohtaja ja kuusi muuta jäsentä. Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin eversti (evp) Pertti Suominen sekä hallituksen jäseniksi kommodori (evp) Sakari Martimo, eversti (evp) Martti Kuivala Sotainvalidien Veljesliitto ry:stä, eversti (evp) Timo Lehtonen Suomen Sotaveteraaniliitto ry:stä, kotiseutuneuvos Tero Tuomisto Rintamaveteraaniliitto ry:stä, merkonomi Tommi Sinko Kaatuneitten Omaisten Liitto ry:stä ja hallitusneuvos Jari Kajavirta puolustusministeriöstä.

Hallitus valitsi kokouksessaan 31.3.2021 Timo Lehtosen varapuheenjohtajaksi ja tositteiden tarkastajaksi.

Hallitus on pitänyt kertomusvuoden aikana kuusi kokousta.

Tilintarkastajat

Yhdistyksen tilintarkastajana oli KHT Hannu Riippi ja varatilintarkastajana KHT Niko Pieniniemi sekä toisena tilintarkastajana ja toisena varatilintarkastajana Tilintarkastusyhteisö BDO Oy.

Neuvottelukunta

Yhdistyksen sääntöjen mukaan neuvottelukunnan tehtävänä on antaa virikkeitä yhdistyksen toimintaan ja edistää siihen tarvittavan tuen saamista. Neuvottelukuntaan kuuluu puheenjohtaja ja enintään 15 muuta jäsentä, jotka hallitus kutsuu kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Neuvottelukunnan jäseninä ovat 2020–2021 olleet:

Puheenjohtaja: kenttäpiispa emer. Hannu Niskanen

Jäsenet:

yksikönpäällikkö	Marjo Avela	Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
toiminnanjohtaja	Pertti Hakanen	Karjalan Liitto ry
tutkimusjohtaja	Päivi Happonen	Kansallisarkisto
vakuutusneuvos	Harri Kainulainen	Turvallisuuden Tukisäätiö
everstiluutnantti	Sami Mattila	Rajavartiolaitoksen esikunta
prikaatikenraali	Kim Mattsson	Pääesikunta
dokumenttiohjaaja	Reijo Nikkilä	
tietokirjailija	Johanna Pakola	Suomen Sotahistoriallinen Seura ry
maankäyttöpäällikkö	Harri Palo	Kirkkohallitus
lakimies	Jari Rantala	Suomen ortodoksinen kirkko
varatuomari	Juhani Saari	Sotainvalidien Veljesliitto ry
puheenjohtaja	Esa Tarvainen	Kaatuneiden Muistosäätiö
maisteri	Reino Toivio	Rintamaveteraaniliitto ry
toiminnanjohtaja vs.	Pirjo Tolvanen	Kaatuneitten Omaisten Liitto ry
prikaatikenraali	Finn-Göran Wennström	Suomen Sotaveteraaniliitto ry

Toimihenkilöt ja ostopalvelut

Asiamies Markku Kiikka on osa-aikaisena hoitanut yhdistyksen käytännön tehtäviä yhdistyksen toimistossa. Yhdistyksen kirjanpidon on tehnyt Tommi Kanto.

Yhdistyksen palkkalaskennan palvelut on ostettu Tilitoimisto Aureelia Ky:ltä.

Toimitilat

Yhdistyksen toimisto oli syyskuun loppuun asti veteraanijärjestöjen ja niitä lähellä olevien yhteisöjen yhteisissä toimitiloissa Itä-Pasilassa osoitteessa Ratamestarinkatu 9 C (Veteraanitalo).

Lokakuun alussa toimisto muutettiin muiden järjestöjen kanssa Itä-Pasilassa uusiin tiloihin osoitteessa Ratakartijankatu 2 A. Postiosoite säilyi entisenä PL 600, 00521 Helsinki.

Yhdistyksen käytössä on edelleen ollut puolustusvoimien vastikkeetta luovuttama luolatila Seurasarentien varrella Meilahdessa. Luolaa käytetään hautaamista ja DNA-tutkimuksiin pääsyä odottavien vainajien jäänteiden ja arkkujen säilytykseen. Luolatilaan on sijoitettu lisäksi etsinnöissä ja kenttähautausmaiden hoidossa käytettävät välineet ja tarveaineet.

Yhdistyksen hallussa veteraanijärjestöjen toimitiloissa ollut opetusministeriön sotavainajatoimikunnan arkisto luovutettiin 20.10.2021 kokonaisuudessaan Opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Vakuutukset

Yhdistyksen lakisääteiset vakuutukset ovat Pohjola Vakuutus Oy:stä. Kaikkia yhdistyksen päätöksiin perustuvilla matkoilla koti- ja ulkomailla matkustavia koskeva matkustaja- ja matkatavaravakuutus on vakuutusyhtiö Eurooppalaisesta.

Pankkitilit

Yhdistyksen pankkitilit (valtionaputili, dna-tili, yhdistystili) ovat Helsingin OP Pankissa.

Talous

Yhdistys sai puolustusministeriöltä kertomusvuoden toimintaansa varten 120 000 euron valtionavustuksen. Yhdistys sai lisäksi Kaatuneiden muistosäätiöltä 20 000 euron ja Käkisalmissäätiöltä 6 000 euron suuruiset avustukset dna-tunnistusten tekemisestä aiheutuviin kuluihin.

Yhdistyksen toiminta on pääsääntöisesti valtionavustuksella rahoitettavaa toimintaa. Puolustusministeriön kanssa tehdyn sopimukseen mukaiset tehtävät voitiin kentälle jääneiden varsinaisia etsintöjä lukuun ottamatta toteuttaa. Esteenä olivat yhdistyksestä riippumattomat syyt.

Valtionavustuksella katettiin vuonna 2021 yhdistyksen tavoitteiden mukaista ja niitä edistävää toimintaa seuraavasti:

- kahden työntekijän henkilöstömenot
- neljä etsintämatkaa Suomessa ja kaksi venäläisetsijöiden löytämien jäänteiden keruumatkaa Venäjälle
- jäänteiden noutomatka Viipurista sekä eräitä muita yksittäisiä matkoja kotimaassa
- yhdistyksen osuus järjestöjen toimitilojen ylläpidosta ja muutosta
- taloushallinto
- muu hallinto ja kokoukset
- pienoiskokoukset ja pienhankinnat
- tietoliikenne ja viestintä
- Venäjä-yhteistyön käännoistyöt
- valtionavustuksella rahoitetut dna-tutkimukset.

Yhdistyksen varsinaiseen toimintaan sisältyviä dna-tutkimuksia ja viestinnän hankkeita on valtionavustuksen lisäksi toteutettu yhdistyksen jäsenmaksutuloilla ja säätiöavustuksilla.

Liiton tilinpäätös vuodelta 2021 osoittaa 686,12 euron ylijäämää, joka esitetään lisättäväksi yhdistyksen omaan pääomaan. Varsinaisen toiminnan menot olivat 149 163,00 euroa.

Puolustusministeriö kiinnitti kesäkuussa lähettämässään vuoden 2020 valtionavustuksen käyttöä koskeneessa muistiossaan yhdistyksen huomiota kolmeen asiaan: 1) avustus on käytettävä sinä vuonna, jolle se on myönnetty, 2) kirjanpidossa ja tuloslaskelmassa tulee olla eriteltynä valtionavustuksella tuettavaan toimintaan kohdentuvat menot ja tuotot sekä 3) toimintakertomuksessa tulee olla aiempaa laajempi selvitys valtionavustuksen käytöstä sanallisessa muodossa.

Puolustusministeriön pyynnöstä laadittiin lisäksi marraskuussa erillinen selvitys vuoden 2020 valtioavustuksen käytöstä. Joulukuussa antamassaan vastauksessa ministeriö totesi, ettei aihetta jatkotoimenpiteisiin ole. Toiminnan ja raportoinnin kehittämisen osalta ministeriö viittasi vastauksessaan aiemmin antamansa ohjauksen mukaisiin toimiin.

Huomionosoitukset

Dna- tunnistustyötä tekeville Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Jukka Palolle ja Keskusrikospoliisin Rikoslaboratorion Niklas Söderholmille myönnettiin yhdistyksen esityksestä 4.6.2021 Sotilasansiomitalit.

Kaatuneiden muistosäätiön tunnustuspalkinnolla palkittiin yhdistyksen vapaaehtoisetsijä Pentti Killström.

Puheenjohtaja Pertti Suomiselle luovutettiin 10.9.2021 Kaatuneitten Omaisten liiton ansioristi.

Yhdistyksen vapaaehtoisetsijöille Mika Albertssonille ja Jarkko Inkilälle myönnettiin Sotainvalidien Veljesliiton ansioristi.

Viestintä

Yhdistyksen tapahtumista on tarpeen mukaan kerrottu veteraanijärjestöjen Kenttäpostia-lehdessä sekä veteraanit.fi- sivustolla.

Yhdistyksen toiminnalle on lisäksi saatu näkyvyyttä kentältä löytyneiden ja tunnistettujen sankarihautajaisista kertovien lehtikirjoitusten yhteydessä.

Yhdistyksen omien internet- kotisivujen www.sotavainajat.net uusiminen käynnistettiin yhteistyössä Integral Oy:n kanssa.

Jäsenyydet ja edustukset

Yhdistys on vuodesta 2006 alkaen ollut Tammenlehvän Perinneliitto ry:n jäsen.

Puheenjohtaja Pertti Suominen on 2021 ollut Suomen Sotaveteraaniliiton hallituksen jäsenen ja 1. varapuheenjohtaja sekä Tammenlehvän Perinneliiton hallituksen jäsen.

(Vahvistettu vuosikokouksessa 31.3.2022)